

Ouderenpartij Diemen

BASISBANEN OOK IN DIEMEN

Een Initiatiefvoorstel van de Ouderenpartij Diemen

Maart 2021

Wat zijn basisbanen?

Doel

Het doel van basisbanen is om extra werkgelegenheid te creëren voor mensen die niet kunnen deelnemen aan de reguliere arbeidsmarkt, maar wel bepaalde werkzaamheden kunnen verrichten. Daarvoor krijgen ze een arbeidscontract en verdienen ze het minimumloon. De banen moeten ook kunnen bijdragen aan hun welzijn en financiële redzaamheid. De banen bestaan uit werkzaamheden waarvoor de markt niet, of niet volledig, betaalt, maar die wel maatschappelijke meerwaarde hebben en bijdragen aan de leefbaarheid in de wijken van Diemen. Het mes snijdt dus aan twee kanten: voor de samenleving en voor de werknemer in een basisbaan.

Uit de evaluatie van de Amsterdamse Werkbrigade en het eerste tussenrapport van het experiment in Basisbanen in Groningen blijkt dat de deelnemers aangeven zich beter voelen door de sociale contacten, de structuur en het hebben van een doel in het leven. Het doel is níet de verplichting om na een bepaalde tijd door te stromen naar een reguliere baan. Dit zou wel onze voorkeur hebben, maar hier is maatwerk op zijn plaats. Niet iedereen is bestand tegen de eisen van de reguliere arbeidsmarkt.

Aanleiding

Directe aanleiding tot het schrijven van dit initiatiefvoorstel is de positieve berichtgeving begin februari uit Groningen. Er zijn eind 2020 25 uitkeringsgerechtigden aangesteld in een basisbaan. Dit als experiment op basis van het college-akkoord. Er is in december een eerste evaluatie gemaakt door de Hanzehogeschool en het college heeft een eerste memo aan de raad gestuurd, die we als bijlagen bijvoegen.

In Duurzaam Samenleven, het Diemense coalitieakkoord, wordt geen aandacht besteed aan Basisbanen. Amsterdam kent deze banen al vanaf 2016 in de Amsterdamse Werkbrigade. In Duurzaam Samenleven is wél overeen gekomen om extra geld vrij te maken voor het naar werk begeleiden van langdurig werkloze Diemenaren met een afstand tot de arbeidsmarkt met een speciale focus op 50-plussers, Diemenaren met een arbeidsbeperking, jongeren tot 28 jaar en statushouders.

Helaas onttrekken de ontwikkelingen en resultaten sindsdien zich aan de waarneming van de gemeenteraad. Wij missen een structurele terugkoppeling. Het laatste jaarverslag van Pantar dat aan de raad is aangeboden, dateert uit 2016. Dat Pantar ook de werkgever is van de medewerkers met een Amsterdamse basisbaan

maakt het misschien gemakkelijker om te overwegen om aan te sluiten. Het wiel hoeft niet opnieuw uitgevonden te worden.

Belangrijk in dit verband is ook dat het college positief heeft gereageerd op het Eindrapport van de Rekenkamer uit juni 2018 over het reïntegratiebeleid waarin (punt 5) het met interesse de landelijke experimenten volgt die door enkele grotere gemeenten worden uitgevoerd op grond van het experimenteerartikel in de Participatiewet: 'Waar mogelijk kan dit worden overgenomen'. Overigens is reïntegratie na het uitkomen van dit rapport nooit meer structureel besproken met de raad.

In het Rekenkamerrapport is ook te lezen dat de 'harde kern' van het bestand uitkeringsgerechtigden bestaat uit 40+ers die gemiddeld meer dan 5 jaar in de uitkering zitten. Dat waren er destijds 330 van de 509 cliënten. Voor onze fractie is met name deze groep aanleiding en motivatie voor het schrijven van dit voorstel. Gelet op de gevolgen van de Corona-crisis en de vele werkzaamheden voor nieuwe regelingen voor nieuwe cliënten (TOZO, TONK), maar ook extra inspanningen voor re-integratie van deze cliënten, waar van een deel zo snel mogelijk weer naar betaald werk toegeleid moet worden, vrezen wij dat de vaste cliënten, de 'harde kern', minder aandacht zullen krijgen. Het instellen van basisbanen kan daar verandering in brengen.

Mogelijke functies en werkzaamheden

De te creëren functies en werkzaamheden moeten passen bij de kandidaat voor een basisbaan. De werkzaamheden mogen niet concurrerend zijn met bestaand werk. Wél kunnen taken afgesplitst worden en assistent-functies worden gecreëerd. Dat kan uitgewerkt worden per situatie.

In Amsterdam en Groningen zijn er veel basisbanen in de openbare ruimte: wijken groen, schoon en veilig houden. Ook kunnen basisbanen de functie van huizen in de buurt versterken: koken van maaltijden of assisteren bij activiteiten. Tuinonderhoud bij ouderen. Gastvrouwen in verpleeghuizen. Voorbereiden van lunches op scholen. Ondersteunende taken bij sportclubs. Fietsen of wandelen met ouderen of gehandicapten.

Verder zou de gemeente zelf kunnen nadenken of ze in haar eigen werkgebied basisbanen kan realiseren (bijv. archief, gemeentewerf, handhaving, toezicht). Bij gebleken geschiktheid en bij vacatures zouden de werknemers vanuit de basisbaan kunnen doorstromen naar een reguliere functie.

Armoedeval

Speciale aandacht moet worden besteed aan de gevolgen voor het reële inkomen als iemand van een uitkering overstapt naar een betaalde basisbaan. Een alleenstaande in de bijstand die het minimumloon gaat verdienen voor 32 uur per week, gaat er financieel op vooruit. Maar toeslagen en kwijtscheldingen kunnen lager worden. In het begin kunnen schommelingen in het inkomen optreden. Voor een eenoudergezin met kinderen kan dit risico nog groter zijn. Dan moet misschien ook kinderopvang worden gezocht. Hier moet maatwerk worden verricht. Mogelijk kunnen verwervingskosten om te gaan werken worden vergoed. Of kan de bijzondere bijstand voorzien in bepaalde kosten. Misschien moet minder vanuit de wet worden geredeneerd, en meer vanuit de basisbaan-werknemer.

Behoeftesamenleving/uitkeringsgerechtigden/werkgevers

We hebben geen behoeftenpeiling gedaan bij potentiële werkgevers of uitkeringsgerechtigden of ze belangstelling hebben voor basisbanen. Dat is ook moeilijk als basisbanen nog niet bestaan en niemand weet of ze er wel écht komen, en wat ervan verwacht kan worden. De ervaring bij vroegere regelingen die additioneel werk creëerden (Banenpool, Melkertbanen) leert dat als basisbanen mogelijk worden gemaakt en onder de aandacht worden gebracht, er vanzelf initiatieven komen om die in te vullen, zowel van gemeente- of werkgeverskant, als van uitkeringsgerechtigden zelf.

Financiering

We vragen het college om inzicht te geven in de kosten en de financiering. Voor een deel zouden de kosten gedragen kunnen worden door de bijstandsgelden die de gemeente van het Rijk ontvangt. Er is ongetwijfeld extra financiering nodig. Dan kan ook gekeken worden of WMO-, groen- of wijkbudgetten, handhavingsbudgetten, Corona-middelen of bijzondere bijstand ingezet kunnen worden. Het komt er meer op aan of de (politieke) wil er is om basisbanen te creëren.

In Amsterdam en Groningen is al ervaring opgedaan met kosten en financiering. Dan is het een politieke keuze of basisbanen belangrijk genoeg gevonden worden om een deel van de mensen die nu langdurig in de bijstand zitten en aan de kant staan het perspectief op betaald werk, arbeidsritme, welzijn en zelfredzaamheid te bieden.

Vooralsnog gaan we uit van 20.000 euro per jaar. Onze inzet is om nog dit jaar 5 mensen in een basisbaan op te nemen. Uitbreiding kan plaatsvinden in 2022 en volgende jaren, waarbij we voorlopig rekening houden met 20 à 30 basisbanen. Na

evaluatie kan dit aantal worden bijgesteld. Hiervoor zou in de Kaderbrief en begroting een bedrag opgenomen moeten worden.

Verder zouden de Diemense politieke partijen basisbanen kunnen opnemen in hun verkiezingsprogramma, als ze basisbanen een zinnige aanvulling vinden om langdurig werkloze bijstandsgerechtigden aan het werk te helpen. In de landelijke verkiezingsprogramma's van CDA, D66, GroenLinks en PvdA zijn basisbanen al opgenomen.

In de bijlagen zijn overzichten van kosten opgenomen. Groningen biedt wellicht de meest actuele cijfers, terwijl Amsterdam en Pantar het voordeel hebben van een langere ervaring, ook met financiering, begeleiding, en doorstroming naar een reguliere baan.

Opbrengsten

Invoering van basisbanen levert ook wat op. Behalve de banen voor de persoon zelf, een betere dagstructuur en welbevinden, en voor de werkgever, blijkt uit de ervaringen elders ook dat er minder aanspraak gemaakt wordt op zorg, schuldhulp, of andere ondersteuning. Dit zijn echter vaak opbrengsten die niet direct terecht komen bij de gemeente, maar ten goede komen aan 'de gemeenschap' en instanties waarop minder een beroep wordt gedaan, zoals zorgverzekeraars, schuldhulpverlening, verslavingshulp, deurwaarders, politie, justitie enzovoort. De financiële lasten zijn vaak voor de gemeenten, en de baten vaak voor anderen, maar het kan een bewuste keuze zijn om die reden níet af te zien van de basisbanen.

Samenvattend stellen we voor aan het college en de raad:

- Te onderzoeken of de instelling van basisbanen in Diemen een bijdrage kan leveren in het creëren van betaald werk voor mensen die niet kunnen deelnemen aan de reguliere arbeidsmarkt, maar wel bepaalde werkzaamheden kunnen verrichten;
- De financiële en organisatorische gevolgen hiervan in beeld te brengen;
- De resultaten van dit onderzoek terug te koppelen aan de raad, bij voorkeur vóór de behandeling van de Kaderbrief 2022.

Literatuur/bijlagen:

- Basisbanen Stand van Zaken Groningen d.d. 3-2-2021
- De praktijk van basisbanen. Monitor van het experiment Basisbanen in Groningen, tussenrapport 1, Hanzehogeschool Groningen 17 december 2020
- Basisbanen Evaluatie 1 jaar Werkbrigade Amsterdam oktober 2016-oktober 2017

Namens de fractie van de Ouderenpartij Diemen,

Peter Prins

Evert den Heijer

Imara Aguilar Bonilla